

**Dossiers
del Tercer
Sector**

núm. 3
octubre de 2010

Els nous rostres de la pobresa a Catalunya

En conveni amb:

1.Introducció

La crisi econòmica que va iniciar-se al 2008 està tenint uns efectes devastadors per a l'economia mundial, i especialment per a l'espanyola i la catalana. A la crisi financera internacional i la reducció dràstica del crèdit, se li afegeix en el nostre cas un model productiu de baixa qualitat, intensiu en mà d'obra i escassament tecnològic; una economia excessivament dependent del sector immobiliari i un exagerat pes del consum intern, animat durant molts anys per uns tipus d'interès històricament baixos.

El resultat és prou conegut per tothom. El PIB català va caure un 4% l'any passat, amb un descens dràstic de tots els indicadors econòmics. La taxa d'atur s'ha duplicat i frega actualment el 20%. Tot plegat ha agreujat la situació de vulnerabilitat dels col·lectius més fràgils i ha portat a la pobresa a persones que abans de la crisi no patien situacions d'exclusió social. Les darreres dades –que encara no recullen l'efecte de la crisi- mostren que a Catalunya un de cada ciutadans viu en situació de pobresa. Entre ells, hi ha nous rostres que s'han vist arrossegats per la crisi econòmica que patim. Repassem els principals col·lectius immersos en aquesta realitat.

2.Els joves: atur del 40%

La crisi ha impactat de manera contundent en els joves del nostre país. La desocupació està causant estralls en aquest col·lectiu. La taxa d'atur juvenil a Catalunya és del 40%, el doble de la mitjana. Aquesta taxa fa només tres anys aquesta taxa era del 13,9%. És a dir, des de l'inici de la crisi la desocupació entre els joves catalans s'ha triplicat. Com a resultat, l'estat espanyol presenta la taxa de desocupació juvenil més alta de la UE.

Però l'atur no és l'únic problema per als joves. En molts casos, quan aconsegueixen accedir al mercat laboral, el següent obstacle és la temporalitat. Un 60% dels joves tenen contractes temporals, una xifra que arriba al 65% en el cas de les administracions públiques. Aquest col·lectiu és que el presenta de llarg una taxa de temporalitat més elevada del mercat. El salari mitjà dels joves a l'estat espanyol no arriba als 15.000 euros, mentre que entre un 61% dels joves d'entre 25 i 29 anys estan endeutats d'una manera o una altra.

La precària situació laboral i retributiva d'aquest col·lectiu presenta múltiples derivades. Per exemple, en el seu desenvolupament personal i social. Com assenyala el darrer Informe de la Inclusió Social de Caixa Catalunya, una taxa d'atur juvenil tan elevada converteix l'emancipació social en una quimera. El percentatge de persones d'entre 16 i 29 anys emancipades va caure l'any passat per primer cop en un la darrera dècada. Actualment, només el 29% dels joves viu de manera independent.

3.Les persones amb baixa formació

La crisi també ha castigat especialment el col·lectiu de persones amb baixa formació. Abans de la recessió, la distància entre la taxa d'atur entre els joves amb estudis superiors i els joves

amb estudis primaris era d'uns 10 punts. Ara, aquesta diferència s'ha triplicat i s'apropa als 30 punts.

Com hem assenyalat, la crisi ha afectat els sectors menys productius i més intensius en mà d'obra, com la construcció. En l'època d'expansió econòmica, milers de joves van deixar els estudis per entrar al mercat laboral, que en alguns sectors ofería una retribució superior a la de posicions amb estudis superiors. Ara, moltes d'aquestes persones es troben a l'atur i amb un elevat endeutament.

El problema de la formació al nostre país és evident. Un 40% dels joves no acaben la secundària o la Formació Professional i la taxa d'abandonament escolar duplica la mitjana europea. En el conjunt de la població, un 49% només té educació obligatòria, mentre que a l'OCDE aquesta xifra és tan sols del 30%. Aquestes dades, en un context de crisi que dificulta encara més l'accés al mercat laboral a les persones amb baixa formació, són especialment greus.

Per solucionar aquest dèficit, els experts apunten a la necessitat d'incrementar la inversió pública en educació, actualment xifrada en el 4,9% a l'estat espanyol, enfront del 5,66% de mitjana de la UE27. Traduït euros, la bretxa és d'uns 7.000 milions d'euros.

4. Les persones nouvingudes

Un altre dels rostres de la nova pobresa és de les persones nouvingudes. El creixement econòmic del període 1996-2007 va atreure centenars de milers de persones que buscaven a Catalunya oportunitats per desenvolupar amb dignitat el seu projecte vital.

Concretament, al 1998 hi ha havia 121.000 persones nouvingudes a Catalunya, el que representava el 2% de la població catalana. Avui, hi gairebé 1,1 milions d'immigrants, el que suposa un 15% de la població. Gran part d'aquest col·lectiu va trobar ocupació en feines de sectors intensius en mà d'obra, com la construcció, que són els més afectats per la crisi.

Les dades d'ocupació mostren aquest impacte. Abans de la recessió, la taxa d'atur era d'uns 5 punts superior en el col·lectiu immigrant que en la resta. Actualment, aquesta distància s'ha triplicat i supera els 15 punts de diferència en l'ocupació dels nouvinguts i de la resta de la població.

La desocupació genera lògicament una sèrie d'efectes negatius que en el cas de les persones nouvingudes és especialment inquietant, ja que els hi manca en molts casos l'anomenat "efecte xarxa". Molts experts han analitzat les causes que fan que un país amb una taxa d'atur del 20% no es desmembri socialment, i han arribat a la conclusió que a la nostra cultura, la família i l'entorn més proper d'una persona en atur o en dificultats tenen una funció de xarxa, amb recursos materials i de tot tipus, perquè aquestes persones no caiguin en una espiral d'exclusió social. De fet, un estudi recent de la Creu Roja, mostrava que un 22% de les persones grans catalanes –sovint amb recursos molt limitats– havien ajudat algun familiar afectat per la crisi en el darrer any.

Però els immigrants, en moltes ocasions, no poden gaudir d'aquesta xarxa, i estan més exposats als efectes de la crisi i a caure en situacions de pobresa, malgrat la seva destacada aportació al creixement econòmic que vam sostenir entre 1996 i el 2007.

5. Infants i famílies monoparentals

Totes aquestes realitats tenen evidentment conseqüències en aquells que depenen de les persones afectades per la crisi, com per exemple, els infants. Es calcula que un de cada cinc nens catalans està en risc de pobresa. Un índex només superat, a la UE27, per Letònia, Romania i Bulgària.

A més, s'ha triplicat el percentatge de joves que viu en llars sense ocupació. Al 2007, la taxa de joves d'entre 0 i 17 anys que vivien en una llar sense ocupació era del 4,7%. Al 2009 arribava a l'11,1%, amb una tendència clarament creixent.

El risc de pobresa és especialment elevat en el cas de les famílies monoparentals, és a dir, les llars formades per una persona adulta amb un o més fills dependents. Segons un estudi del Consell de Treball Econòmic i social de Catalunya, un 48,7% d'aquestes llars tenen taxa de pobresa.

Davant d'aquest escenari i de l'augment de l'índex de pobresa infantil que està generant la crisi, les entitats socials catalanes que treballen en l'àmbit de la infància demanen a les administracions un compromís per reduir la pobresa infantil en un 50% d'aquí a l'any 2015.

Tant en aquest àmbit com a nivell més general, sembla clar que la realitat d'aquests nous rostres, i dels que ja estaven instaurats abans de la crisi, només se solucionaran amb polítiques clares i ambicioses que afavoreixin l'eradicació de la pobresa i de l'exclusió social.

**Dossiers
del Tercer
Sector**

Podeu trobar més dossiers a:
www.tercersector.cat

Font: Idescat, OCDE, Caixa
Catalunya

Redacció: Ricard Alonso

Disseny: Pau de Riba